

„Vélika cerkev je bila dostojno črno-belo opravljená. Ko je bila krasna metalna rakev s preč. truplom položena na visoki oder in so bili odličniki zavzeli svoja mesta, začela se je mrtvaška pontifikalna maša; pel jo je mons. Glavina. Po maši je bral velečastiti g. profesor Dom. Alpi pogrebni govor.“

„Nj. kraljeva visokost grof Chambord je bil z markizom De Foresta-o v svojem oratoriji (nad presbiterijem) pri celem mrtvaškem opravilu. Za rakvo sta bila njegova dvornika pl. gg. du Bourg in grof (vicomte) de la Bouillerie.“

„O tej priložnosti so prvostolnični pevci in godci pod vodstvom kapelnika g. Cartoccija prav dobro izvrševali mrtvaško mašo Ivan Wittassekovo.“

(Dalje prihodnjič.)

Naši dopisi.

Z Dunaja 11. marca. (Državni zbor.) Obravnava o proračunu za leto 1884. kaže se letos zopet bolj mlačna in suhoparna, kakor je bila minula leta. Pričela se je dne 8. t. m. preteklo soboto in govorili so izmed levičarji prvi Carneri, ki je sedanji vladi in večini državnega zbora očital posebno tri naglavne grehe, katerih se pa deloma še potrudil ni tudi le v malem dokazati. On, ki je pretekla leta mlatil frazo „armes Oesterreich“ (uboga Avstrija) obračal je letos frazo: „prihodnjost je naša“.

Za njim oglasil se je česki poslanec Adamek, ki je obširno in temeljito odgovarjal Carneriju. Potem oglasil se je k besedi gornjeavstrijski bogatin in pivarnar Schaup, ki je v resnici dobro voljo kazal, prepričati zbornico, kolika je nesreča za državo, da ni več njegovih pristašev na ministerskih sedežih. Njemu odgovarjal je od desnice zopet česki poslanec Hevera. Po njegovem govoru bila je sklenjena seja, in tako je prešlo jutro in večer prvega dneva budgetne bitke, ne da bi bilo ostalo kaj mrtvih na bojišči.

Drugi dan razprave o proračunu pretekli ponedeljek bil je deloma nekoliko gorkeji, ker govoril je pred vsemi minister Pražak, nadalje „rojen minister“ Plener, za njim poljski grof Dzierzycki in neizogibljiv vsevedež Menger.

Minister Pražak obrnil se je posebno zoper tolmačenje njegovih besedi pri razpravi o nemščini kot državnem jeziku, namreč besedi: „Pa ne zahtevajte nič nemogočega. Ne zahtevajte nič, kar bi bilo v nasprotju z državnim pravom in tisučletno zgodovino Česke!“ To je govoril minister nasprotujoč levičarskim zahtevam, da naj bi se Češka razdelila po narodnostih. Levičarji pa so mu očitali, da je s tem nasprotoval državnim zakonom naglasujoč česko državno pravo, in so zaradi onih besedi celó vložili dve interpelaciji do vsega ministerstva. — Minister Pražak je tedaj nadrobno pojasnil pomen in namen svojih besedi, odbijajoč podtikanje levičarjev pa tudi naglasujoč, da in zakaj vse ministerstvo ne bode in ne more odgovoriti na take interpelacije, ki zadevajo posameznega ministra izrečene besede.

Za Pražakom je govoril „žveplo in smolo“, kakor zmiraj, pl. Plener. — Za njim pa obsojeval je Dzierzycki „državno stranko“ levičarjev, katera za redne državne potrebščine noče privoliti ničesar. — Konečno dolgočasil je tudi še Menger skoraj prazno zbornico in potem se je po predlogu Sturma sklenila seja, in minul je tudi drugi dan bitke brez „mrtvih“.

Včeraj, tretji dan obravnave, pričelo se je zborovanje z dolgim temeljitim in deloma tudi ojstrim govorom denarnega ministra Dunajevskega, kateri je

odgovarjal dosedanjim ugovornikom v imenu vse vlade. Sklenil je minister Dunajevski pobijaje besede Carnerieve: „prihodnjost je naša“ z odgovorom: prihodnjost je onih narodov, kateri bodo za državne potrebe skrbeli in ne za stranko, zato pa tudi prosim, sprejmite vsi, vsa zbornica budget za državo in ne za sedajočo vlado. Govoril je minister nad 1¼ ure.

Za izvrstnim govorom Dunajevskemu govoril je še Tonner, dalje Russ in Gregor.

Med resolucijami, katere predlaga budgetni odsek, nahaja se tudi sledeča, ki zadeva slovenščino v srednjih šolah; glasi se tako-le:

„C. k. vlada se pozivlja, realnim gimnazijam v Gorici, v Paznu, v Mariboru in Celji vpeljati tako vredbo, da se bodo one zavode obiskujoči laški in slovenski, oziroma hrvatski učenci pri primernem gojenju nemščine v nižjih razredih podučevali v svojem maternem jeziku.“

To resolucijo sprejel bo brez dvoma državni zbor, gotovo je pa tudi, da se bo sedanji naučni minister tudi za ta sklep državnega zbora tako malo zmenil, kakor za temu podoben sklep lanskega leta.

Iz Kremza ob Donavi 8. febr. — Imeli smo dosedaj precej ugodno zimo, skoraj brez snega. Slišalo se je uže godrnjanje med tukajšnjimi vincarji, ker zemlja potrebuje mokrote. Ta mesec pa pobelil je sneg krasne vrhovce ob modri Donavi, kar prineslo bode dovelj mokrote zemlji; bati se je tudi, če se sneg naglo stopi navadne vsakoletne povodnji.

Vincarji so uže pretečeni mesec pričeli prvo delo po vinogradih, namreč s presajenjem starih trt. Trte, katere so uže v predebelem stebru, nehajo roditi, morajo se toraj globokeje presaditi. K temu se izkoplje na prostoru, obsegajočem 6 do 8 trt, jama, in sicer 2 metra globoka, 2 metra dolga in 1 meter široka, v katero se postavijo izkopane trte in se zagrnejo poprej z gnojem in na to pride prst. Iz jame, katera ni popolnem zasuta, gledajo le rogaši in 3 očesi. Gnoja potrebuje taka jama za presajenje trt polno brento. Take prestavljene trte donašajo še le drugo ali tretje leto svoj sad. Tudi druge nepresajene trte se obrežejo tako kratko. Pustijo jim samo dva nebo tri rogaše, drugi steber je zagreben kakor koruza. Kedar trta mladike požene, je enaka kostanjevemu grmiču, in še le sedaj dobi kolec, h kateremu se sleherne mladike privežejo s slamo, katero poprej dva dni namakajo v vodi in potem z nogami steptajo, da postane voljna. Vincar, kateri nima družega dela razun dveh njivic krompirja in zeljša ogrinjati, tiči celo božje leto v vinogradu notri do trgatve. Po trgatvi pobere ostalo listje, kar mu je rija še na trtah pustila in ga posuši za kravico, brez katere ne more vincar obstati. Kravico potrebuje ne zaradi potrebnega mleka samo, ampak izvažá narejen mu gnoj v prilične vinograde, v strm pa morejo njegova pleča trpeti. Trtnih kolcev vincar ne pusti dolgo v zemlji. Kakor hitro je trta brez listja, ne vidiš tudi kolca pri trti, ampak lepo vredeno prislonjene ob podzidje. Po hribih nahajaš kos trtja (¼ Weingarten) vsakih pet korakov pozidano in to zaradi povodenj. Kolci so po 2 metra dolgi in iz borovega debla izkoljeni in stane stotina 15 gold. Nove kolce vincar s katranom namaže toliko, kar ima v zemljo priti, da dalje trpijo. Noben vincar ne pozabi novih kolov s svojim imenom, in sicer s začetnimi črkami zaznamovati, to baje zato, da se ukradeno blago lažje pozna v tujem vinogradu. Tu se mi povse drugače delo zdi z vinogradi, kakor pri nas, zlasti na Belokranjskem. Kajti tu imaš drugi kraj, drugo zemljo, rahlejo prst nego naša bleskeča ilovka. Pri prevračanju (kopanju) se tukaj toliko ne trpi, ampak prst

se ogrinja k trtam kakor pepel. Najtežavnejše delo za tukajšnjega vinorejca je noša gnoja po strmih vinogradih in pa pot v davkarijo, kamor more ogromno svoto odrajtati. Tudi kleti so tukaj precej druge podobe nego v deveti deželi. Samo prešno poslopje (Presshaus) je podobno tistim zidanicam po Ručetnih in Semičkih vinskih gorah. Kleti se nahajajo na Dolenjem Avstrijskem pod zemljo, pod vinogradom izkopane in samo v debelosti opeke podzidane, imajo pa dušnike (Luftlöcher). Taki dušniki molé iz vinogradov, pod katerimi je klet, kakor dimnik iz streh. V takih kletih se sodi, kateri obsegajo 40 do 100 veder notri skupaj skladajo. Taka klet ima po več vrst sodov. Se nahajajo kleti, v katerih je spravljanih po 4000 do 6000 hektolitrov vina mnogobrojnih let. O novem letu sem imel srečo poskusiti pri tukajšnjem imenitnem vinotržcu vino od najboljšega vinskega leta 1834., tako zvaní „Klosterneuburger 34ger“. Prihodnjič kaj več. M. J.

Iz postojnskega okraja 5. sušca. — Zopet toraj prejel se je projekt železnice na Škofjo-Loko v pretres. Radovedni čitamo časopise, željno pričakujemo trenutja, da bode tudi pri nas brlizgati jel hlapon in nam pomočnik postal o mnogem obziru. Prosto ljudstvo sploh se jako zanima za to podvzetje; kamor se pride, govorica je le o novi železnici. Gotovo tudi naš deželni poslanec na dotičnem mestu naših koristi in potreb omeniti ne bode pozabil, treba bilo bi se ve da, da bi se dotične občine pismeno do njega obrnile. — Kar se tiče narodnega življenja v našem okraju, smo še dovelj živahni, postojnska in vipavska čitalnica napravile ste svojim družnikom letošnji predpust več veselíc. Tudi moje stare kosti in peté je nekoč zarsbelo in na vabilo postojnske čitalnice počastil sem njeno veselico s svojo malenkostjo. Priznati mora se, da Postojna o narodnem obziru dobro napreduje, da ne veljá jej več Vilharjeva kitica:

„Konc' dolenje Pivke
Postojna stoji,
Ki dremlje še časi,
Če tudi ne spi.“

Mladih in delavnih močí ima dovelj, le sloge je potreba. Samo nekaj bi rad opomnil, pa naj blagovolé mi Postojnčani oprostiti, namreč, da nekako čudno mi je v uho se glasila ona blažena nemščina, katere so se posluževale nekatere gospé, gospice in gospodje. Čudno sem jih gledal in kmalu bi bil pobral svoja borna kopita in bi jo zopet pobral v svoj samski kot. Upal sem, da pridem „med svoje“, a čuti moral sem od takih osob, s katerimi imel sem uže čast občevati o miljenem maternem jeziku, da so one klatile nemščino, in — kako! Joy me vendar, saj bi nič ne rekel, ako bi ne vedel, da tako lepo-miljeno govoré svoj materni jezik, poslužujejo se pa, kot sramovaje se slovenskega — presneto čudno — nemškega. Kedaj bodemo uže vendar izbacnili iz narodnih naprav oni „salon-deutsch“, saj nam daje naš jezik za konverzacijo lepše in čvrstejše izraze. Če se kdo bi spodtikal nad tem — prosim odpuščenja! prišlo mi je pa popolno iz srca. — Moj poročevalec novosti zvoniti je nekoč slišal o neki veselici, katero je nameravalo napraviti senožeško bralno društvo. Čudno, da je vse potihnilo, saj sestavljen bil je baje uže ves načrt in vse potrebno. Skujal se pa je nek mož (?), kateri je obljubil za oni večer prepustiti svoje prostore bralnemu društvu, malo pred izvršitkom pa je rekel, kakor mali otročaj: ne dam! — Zakaj? — Za-to, da ne! Tudi od drugih strani stavile so se mnogokatere ovire, čudni zarod to, sploh pa to ni nič čudnega od senožeških nemčurčkov, katerih je še lep trop. Bralno društvo naj pa ne straši se onih ljudi, saj reveži bodo omolknili, kakor žabe o suši, ako se ne bo nihče zmenil

za-nje. — Držim v roki pismo. Naj prašam kmečkega človeka, od kod je prišlo, kje je zadnja pošta zapisana in ne vedel bi. „Präwald, Präwald“, oj ti „Präwald“, šteješ se med narodne vasi, imaš národnega župana, imaš same narodnjake v svoji sredi in vendar nosiš to blaženo imé! Če ne drugače, naj se vsaj pritisne pod nemški napis še slovenski — Razdrto. Saj še Postojna, nekđaj znano gnejzdo imenitnih, sedaj pa pozabljenih kapacitet, nosi razven nemškega tudi slovenski napis. Tudi sosednje Senožeče odlikujejo se z dvojimi napisi, ti pa si le Präwald, oj blaženi, precartani „Präwald“ ti! Narodnjaki, kateri se nazivate s tem častnim imenom, pomnite si, da „iz malega raste veliko“, ne prezirajte malih reči, „počasi se dalje pride“!

Letošnjemu predpustu zabilježiti imam dve žalostni dogodbi. Pretečeni mesec napadla sta dva razbojnika nekega človeka iz Postojne se vračujočega, nad Razdrtem, prerezala mu trebuh in treščila ga v globok prepad, potem ko sta ga oropala za borih 8 gold. in par novcev. Revež je kmalu umrl, zapustil je ženo z več nepreskrbljenimi otroci. Kmalu potem je pa v Senožečah nek kovač drugemu človeku pri plesu v gostilni v pijanosti in jezi nož zasadil v prsi. To je današnja blažena omika! — In kmalu bo pomlad tukaj, čeravno še sneg pokriva hrib in dol! V zadnjih dneh nam ga je silno veliko naneslo, solnce pa se je sedaj čezenj spravilo in kmalu nam ga bo stopilo.

Prišel bode čas dela, prijaznega dela pridnemu človeku. Sosebno gosp. učiteljem ne bode dolgočasno, saj imeli bodo dovolj opraviti na svojih vrtih. Žalibog, da je še mnogo šol v našem okraju, katere nimajo še lastnega vrta, upajmo pa, da ga kmalu vsaka šola dobi, kakor je v drugih deželah uže davno vpeljana. Takim učiteljem ostane pa vendar še dovelj dela, ako obsadé s svojimi učenci vaška pota in ceste s sadunosnim drevjem. Koliko je še praznega, pustega sveta, koliko je prostorov, za katere so ljudje tako rekoč uže skoraj pozabili, čegavi in čemu so, toraj gg. učitelji tam pokazite svojo ljubezen do izomike svojih vaščanov, svojih Vam izročenihi otrok, do blagostana miljene domovine! Saj učiteljski stan je sveti stan, saj učitelj je, kateremu je izročena najzlahtnejša cvetlica, cvetlica, iz katere po pametni izgoji izraste močuo in krepko steblo najlepšim cvetom. In ta cvetlica, v vzgojo in skrb izročena učitelju so otroci, ta cvetlica je oni steber, na katero se opira ves svet, brez katere ne bilo bi obstanka ljudstvu, — toliko zaničevani kmečki stan. Iz te cvetlice lahko gg. učitelji vstvarjajo boljšo, lepšo prihodnjost kmečkemu stanu, saj oni so, katerim je izročeno največe bogastvo vsake države — otroci. Ni dovelj samo, da ustrežejo postavi, ni dovelj samo delovanje med štirimi stenami, to pač ni glavni faktor pravi izgoji kmečkega ljudstva!

In v tem obziru moralo bi se še mnogo, mnogo predrugačiti. Kaj potrebuje deca ljudske šole mnogovrstnih véd in znanosti, katere jim mora reven učitelj ubijati v glavo, vspeh in korist tega pa je, da čez leto in dan deca niti pojma več nima o onih učenostih, s katerimi se je tratilo toliko zlatega časa! Naj bi se raje oni čas podučevale najpotrebneje in najvažneje točke umnega kmetovanja, to, to ostane v glavi, to bil bi pravi smoter umnemu izobraženju naše kmečke mladine. —r.

Iz Ljubljane. (Kranjska hranilnica) priobčila je ravnokar računski sklep za leto 1883. Iz tega je videti, da se je premoženje hranilnice v preteklem letu pomnožilo za 970.480 gold. 47 kr. in toraj znaša koncem minulega leta 18 milij. 769.501 gld. 94 kr., izmed katerega je naloženega v zavarovanih posojilih malo manj kot 10 milijonov, v državnih papirjih, odveznicah itd.

naloženih je nad 6 milijonov, pri drugih denarnih zavodih nad 1 milijon. Za dobrodelne namene razdelila je hranilnica letos po stari, hvalevredni navadi nad 20.000 gold.

— („Zlate Prahe“ št. 10) je zopet jako zanimiva in prinaša v resnici krasne podobe, med drugimi: „Bitva v Lipan“, „Mlyn a pila v Pisku“. — „Pozor na zada“ (lesica pred pastjo, v kateri visi odtrgan lesičji rep), „Favoritka“ i. d.

— (Porotne sodbe) imajo sedaj konečne obravnave v Ljubljani. — Kakor zmiraj, so tudi sedaj večidel zatožencev in obsojenih — ubijalci. Med drugimi bil je obsojen eden takih nikdar ukrotjenih pretepačev na pet let težke ječe, pa — drugo leto bodo gotovo porotniki imeli soditi o enakih ubojih. Naj bi vendar stariši in gospodarji čuvali nad sinovi in hlapci, sploh pa bolj izobraženi občani zbirali domačo mladino v pevskih in bralnih društvih, da se vsaj polagoma zatare surovo pretepavanje in grdo pijančevanje.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Policija sicer neprenehoma zasleduje anarhiste, toda, ker se o teh zadevah prijavlja samo popolnem nespodtakljivo in pa neizogibljivo, zato se javna govorica le tedaj zopet bolj zanimiva za početje anarhistov, kedar se pripeti kaj posebno važnega. Sploh je videti, da bodejo v prihodnje vse evropske države enolično in složno postopale zoper oni izmeček človeštva, še večega vspeha pa se bo nadjati, ako se Evropi pridružijo gledé tega severo-amerikanske združene države, kjer se sedaj pred očmi državne oblasti očitno snujejo zarote in delajo priprave za vničenje evropskega prebivalstva.

Na Dunaji obračajo se sedaj oči vseh politikov na obravnave državnega proračuna za tekoče leto v državnem zboru. Splošna razprava pričela se je preteklo soboto s kratkim govorom glavnega poročevalca H. grofa Clam-a. Sicer govorili so prvi dan štirje govorniki: Carneri in Schaup izmed levičarjev, Adamek in Hevera pa izmed desničarjev. Nadalje so še vpisani proti proračunu: Plener, Menger, Rus, Weitlof, Reschauer, Jacques, Wiesenburg, Sturm, Heilsberg, Kindermann, Wildauer, Schönerer, Herbst, Löblich, A. Weeber; za proračun pa: Gregr, Dzeduczycki, Tonner, Ozarkievič, Tilšer, Matuš. — Sedaj so vsaki dan seje razun praznikov in pričakovati je, da bode proračun, kakor zadnja leta, vsaj v treh tednih rešen tudi letos, ker so levičarji uže pri dveh družih razpravah imeli priliko opustiti „strupenih besedi srd“ proti sedanji vladi, desnica pa tudi ne bo imela povoda se bolj kot dosedaj vtikati v razpravo in to bolj z namenom opominjati vlado na hitreje izpolnevanje njenih obljub v prestolnem govoru izrekoma tudi v konečno vresničenje narodne enakopravnosti in pa v zboljšanje gospodarskega stanja, posebno pri kmetovalcih in obrtnikih, ne pa toliko v pravdanje z levičarji.

Vlada predložila je gledé varstva za blagostanje kmetijstva sila važen načrt postave, zadevajočo pravila o delitvi zapuščine pri kmetijskih posestvih srednje velikosti. Nadrobnosti k tej postavi imeli bodo skleniti posamezni deželni zbori. Načrt postave obsega 18 paragrafov.

Ogerska. — Tukajšnji finančni odsek obravnava postavo o železnici v Bosni Mostar-Metkovič in pa postavo zaradi premembe davka na izdelavanje žganja.

Obe te postavi morate biti sprejeti rečno soglasno v obeh državnih polovicah to in unstran Litave. — V državnem zboru vprašal je poslanec Helfy ministerskega predsednika o tem, kar so časniki naznanjali zaradi približavanja med Nemško in Rusko.

Med poslanci ogerskimi razpravlja se z veliko živahnostjo vprašanje, kedaj bode sklenjen tamošnji državni zbor, za katerega so na vrstiletos nove volitve. V tej zadevi naznanja politična korespondenca, da bi bilo po naključji sicer mogoče, da se, kakor nekateri sodijo, zbor sklene z velikonočnimi prazniki. To zdaj vse kaže na to, da bo državni zbor ogerski imel tudi po veliki noči rešiti še nekaj ne ravno velikih, pa nujnih in važnih predmetov in zato ni dvomiti, da se snide tudi še po veliki noči. — Med drugimi prevdarja tudi še vlada sama zdaj in pozveda pri odločilnih osebah tamošnje gosposke zbornice, jeli bi bilo mogoče, še v sedanjem zasedanji prestrojiti uredbo ogerske gosposke zbornice.

Francoska. — Zbornica francoska nadaljevala je pretekli ponedeljek posvetovanje postave (član 26) o ljudskem poduku, razvrstitev učiteljev v pet razredov. Naučni minister opozoril je zbornico, da ta razvrstitev zeló vpliva, na plače učiteljev in po teh na naučni budget, in ako bi se te načela sprejela, povikšali bi se stroški uže leta 1885 za 18 do 22 milijonov, v petnajstih letih pa bi se stroški povikšali za 50 milijonov, in v ta namen morali bi se vpeljati novi davki. Zato je vlada priporočila, da naj bi se denarni del postave odložil, in postava se je res po obširni razpravi konečno odložila z 315 glasovi zoper 219. — General Millot naznanja, da je dne 7. t. m. pričel vojskovanje proti Bac-Ninhu.

Angleška. — Ob rudečem morji se od preteklega tedna ni mnogo spremenilo. Angleška vojska vrnila se je s Tokara nazaj v Suakim in spremila nazaj tudi tamošnje posadko in prebivalce, tako, da zdaj tam ni ničesar več varovati. Toda poveljnik upornikov Osman Digma ni sprejel pogojev angleškega poveljnika in zato pričel je ta se z novega pomikati proti njemu s svojo vojsko.

Laška. — Papež skliče za 24. dan t. m. tajni, in za 27. dan t. m. javni konzistorij. Čuje se, da bode kardinal Consolini imenovan za komornika cerkve na mesto umrlega kardinala Di Pietro.

Princ Leopold in princesa Gizela Bavarska vrneta se danes nazaj na Bavarsko po Gothardski železnici.

Kalkuta. — Udje nemške komisije za kolero obiščejo v bližnjem času Gvalparo in Darjiling in po tem čez nekaj dni nastopijo potovanje nazaj na Nemško.

Telegram „Novicam“.

Dunaj, 12. marca ob 2. uri in 12 min. pop.

Po govoru Gregrjevem je bila sklenjena splošna razprava proračuna državnega. Zdaj govori Herbst, potem Matuš, jutri pa poročevalec Clam. Jutri se prične kongres gozdarjev.

Žitna cena

v Ljubljani 8. marca 1884.

Hektoliter: pšenice domače 8 gold. 12 kr. — banaške 8 gold. 46 kr. — turšice 5 gold. 53 kr. — soršice 6 gold. 70 kr. — rži 6 gold. — kr. — ječmena 5 gold. 20 kr. — prosa 5 gold. 70 kr. — ajde 5 gold. 53 kr. — ovsa 3 gold. 25 kr. — Krompir 3 gold. 20 kr. 100 kilogramov.